

Sprawa C-393/22**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

15 czerwca 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Nejvyšší soud České republiky (Republika Czeska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

5 maja 2022 r.

Strona powodowa:

EXTÉRIA, s. r. o.

Strona pozwana:

Správime, s. r. o.

[...]

POSTANOWIENIE

Nejvyšší soud (sąd najwyższy, Republika Czeska) [...] w sprawie strony powodowej **EXTÉRIA, s. r. o.**, [...] z siedzibą w [Republice Czeskiej] [...] przeciwko stronie pozwanej **Správime, s. r. o.**, [...] z siedzibą [...] w Republice Słowackiej, [...] w przedmiocie wniosku o wydanie europejskiego nakazu zapłaty, prowadzonej przez Okresní soud v Ostravě (sąd rejonowy w Ostrawie, Republika Czeska) [...], rozpoznając zażalenie strony pozwanej na postanowienie Krajský soud v Ostravě (sądu okręgowego w Ostrawie, Republika Czeska) z dnia 16 lutego 2021 r., numer sprawy 8 Co 40/2021–52, postanowił, co następuje:

- I. Na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Nejvyšší soud (sąd najwyższy) **p r z e d k ł a d a** Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytanie prejudycjalne:

Czy art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach

cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „umowy o świadczenie usług” obejmuje również umowę przedwstępną (pactum de contrahendo), na mocy której strony zobowiązały się do zawarcia umowy przyrzeczonej, która byłaby umową o świadczenie usług w rozumieniu tego przepisu?

[...]

U z a s a d n i e n i e:

I. Stan faktyczny sporu i dotychczasowy przebieg postępowania

- 1 Strona powodowa jest spółką z siedzibą w Ostrawie, Republika Czeska, która świadczy usługi doradcze w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Strona pozwana jest spółką z siedzibą w Ivanovicach na Słowacji.
- 2 W dniu 28 czerwca 2018 r. w Ostrawie, Republika Czeska, strona powodowa i strona pozwana zawarły między sobą umowę przedwstępną [„Smlouva o uzavření budoucí Masterfranchisové smlouvy” (przedwstępna umowa master franczyzy)], *pactum de contrahendo*. W przedmiotowej umowie strony zobowiązały się przede wszystkim do dokonania w przyszłości czynności prawnej – zawarcia kolejnej umowy – i uzgodniły niektóre elementy tej kolejnej umowy. Przedmiotem umowy przyrzeczonej miało być udzielenie przez stronę powodową stronie pozwanej prawa do prowadzenia i zarządzania oddziałami franczyzowymi na terytorium Republiki Słowackiej.
- 3 Poza zobowiązaniem do zawarcia umowy przyrzeczonej umowa przedwstępna w art. III lit. A pkt 3 przewidywała również obowiązek zapłaty zaliczki przez pozwaną w łącznej wysokości 20 400 EUR powiększonej o podatek od wartości dodanej (VAT). Jak przyjęto w przedmiotowym postanowieniu, zaliczka służyła zabezpieczeniu zobowiązania zobowiązanego (strony pozwanej) do zawarcia w przyszłości w uzgodnionym terminie umowy master franczyzy z uprawnionym (stroną powodową) oraz zachowania w poufności wszelkich informacji, które zobowiązany otrzymał od uprawnionego w związku z jego modelem franczyzowym. Strona pozwana miała zapłacić zaliczkę w terminie 10 dni od dnia podpisania umowy przedwstępnej, na rachunek strony powodowej prowadzony w Raiffeisenbank, a. s. z siedzibą w Republice Czeskiej. W art. III lit. B pkt 3 strony uzgodniły, że jeżeli zobowiązany nie zawrze z uprawnionym umowy master franczyzy na Słowację, a to również w dodatkowym terminie wyznaczonym w tym celu przez uprawnionego, będzie zobowiązany do zapłaty uprawnionemu kary umownej w wysokości 100% uzgodnionej zaliczki. W art. IV pkt 2 umowy uregulowano możliwość odstąpienia od umowy przez uprawnionego (stronę powodową) w przypadku niezapłacenia uzgodnionej zaliczki przez zobowiązanego (stronę pozwaną) w uzgodnionym terminie. W tym samym postanowieniu przewidziano również prawo uprawnionego do odstąpienia od umowy także na wypadek naruszenia innych warunków umownych. Poza innymi kwestiami uregulowano również to, że zgodnie z art. V pkt 3 umowy stosunki

prawne powstałe na jej podstawie bądź z nią związane, o ile z danej umowy nie wynika nic innego, rządzą się prawem Republiki Czeskiej. Strony nie zawarły umowy o jurysdykcji w rozumieniu art. 25 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela I bis”).

- 4 Strona powodowa twierdzi, że strona pozwana naruszyła swój obowiązek zapłaty zaliczki. Z tego powodu strona powodowa skorzystała ze swojego prawa do odstąpienia od umowy i zainicjowała przed sądami czeskimi postępowanie w trybie europejskiego nakazu zapłaty, domagając się od strony pozwanej zapłaty z tytułu kary umownej kwoty 24 684 EUR wraz z odsetkami.
- 5 Przy swojej pierwszej czynności w postępowaniu strona pozwana w piśmie z dnia 7 sierpnia 2020 r. zarzuciła, że sądy czeskie nie są w sprawie właściwe.
- 6 Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2020 r., [...] Okresní soud v Ostravě (sąd rejonowy w Ostrawie) jako sąd pierwszej instancji oddalił zarzut niewłaściwości miejscowej i uznał, że w sprawie przysługuje mu jurysdykcja. Jako podstawę swojej jurysdykcji sąd przyjął art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis, zgodnie z którym w sprawach dotyczących umowy osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim przed sąd miejsca wykonania danego zobowiązania. Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że stosownie do przedstawionych okoliczności strona powodowa domaga się świadczenia, które – w rozumieniu przywołanego przepisu rozporządzenia Bruksela I bis – miało zostać spełnione na rzecz strony powodowej z siedzibą w Republice Czeskiej w obszarze właściwości tego sądu rejonowego. Jednocześnie sąd wskazał, że strony nie twierdziły, a sąd nie ustalił, jakoby strony umówiły się co do jurysdykcji w rozumieniu art. 25 rozporządzenia Bruksela I bis lub uzgodniły ją w inny sposób.
- 7 Krajský soud v Ostravě (sąd okręgowy w Ostrawie) jako sąd odwoławczy w swoim postanowieniu z dnia 16 lutego 2021 r. [...] utrzymał w mocy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji. Sąd stwierdził, że w niniejszej sprawie sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował rozporządzenie Bruksela I bis i trafnie doszedł do wniosku, że sądom czeskim przysługuje jurysdykcja międzynarodowa, jak również, że Okresní soud v Ostravě (sąd rejonowy w Ostrawie) jest właściwy miejscowo, ponieważ przedmiotem powództwa jest świadczenie z tytułu naruszenia przedwstępnej umowy master franczyzy. Jak bowiem wynika z twierdzeń pozwu, zgodnie z art. III lit. A pkt 3 przedmiotowej umowy strona pozwana miała uiścić na rzecz strony powodowej uzgodnioną kwotę, czego nie uczyniła, a w związku z czym strona powodowa odstąpiła od umowy. Zgodnie z art. III lit. B pkt 3 umowy po stronie powodowej powstało roszczenie o zapłatę kary umownej w kwocie 24.684 EUR. Skoro przedmiotem powództwa jest roszczenie o zapłatę kary umownej z tytułu niedotrzymania przez stronę pozwaną warunków przedwstępnej umowy master franczyzy, to oczywiste

jest, że przedmiotem świadczenia nie jest wytworzenie ani dostarczenie towarów, a zatem nie można odnosić się do miejsca spełnienia świadczenia, tj. miejsca wytworzenia i dostarczenia towarów, i tym samym nie chodzi o roszczenie o zapłatę kary umownej, która byłaby związana z wytworzeniem i dostarczeniem towarów. W związku z tym, wbrew zarzutowi strony pozwanej podniesionemu w odwołaniu, art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis nie znajduje zastosowania. Zdaniem sądu odwoławczego nie jest zasadny również zarzut strony pozwanej, że wykonanie umowy przyrzeczonej miało mieć miejsce na terytorium Słowacji, co zdaniem strony pozwanej miałoby wynikać z uzgodnienia terytorium objętego umową, stosownie do którego strona pozwana miała korzystać z terytorium Słowacji celem wykonywania przedmiotu umowy przyrzeczonej. Zdaniem sądu odwoławczego decydujące znaczenie ma to, że została naruszona sama przedwstępna umowa master franczyzy i że zaliczka dotycząca jednorazowej opłaty wstępnej miała zostać zapłacona w terminie 10 dni od dnia podpisania umowy, na rachunek strony powodowej prowadzony przez Raiffeisenbank, a. s. Jak zatem, w ocenie sądu odwoławczego, trafnie twierdzi strona powodowa, zgodnie z prawem czeskim, a konkretnie § 1955 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (ustawy nr 89/2012, kodeks cywilny), jeżeli umowa rządzi się prawem czeskim, to miejscem spełnienia świadczenia z zobowiązania pieniężnego jest siedziba wierzyciela. Zdaniem sądu odwoławczego miejscem spełnienia świadczenia jest zatem siedziba wierzyciela, a więc siedziba strony powodowej, która znajduje się w Ostrawie, Republika Czeska. Jako że strona powodowa do wniesienia powództwa wybrała Okresní soud v Ostravě (sąd okręgowy w Ostrawie), to zgodnie z art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis miejscowo właściwy jest sąd w Ostrawie.

- 8 Strona pozwana wniosła na to orzeczenie skargę kasacyjną do Nejvyšší soud (sądu najwyższego). Z jej twierdzeń wynika, że na poprzednim etapie postępowania charakter roszczenia o zapłatę kary umownej miał zostać oceniony w sposób nieprawidłowy w świetle art. 7 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I bis, co miało prowadzić do błędnego wniosku odnośnie do właściwości sądu w zakresie rozstrzygnięcia o powstaniu roszczenia o zapłatę tej kary. Zdaniem strony pozwanej sąd odwoławczy powinien był rozstrzygnąć spór w ten sposób, że kara umowna jako roszczenie wynikające z umowy musi podlegać umowie głównej, którą w tym przypadku jest umowa przedwstępna. Zobowiązaniem, którego wykonanie miało być zabezpieczone karą umowną, miało być świadczenie niepieniężne, i miejsce jego spełnienia należy określić zgodnie z prawem krajowym, co stosownie do argumentacji strony pozwanej skutkowałoby w niniejszej sprawie jurysdykcją sądów słowackich.
- 9 Ustosunkowując się do skargi kasacyjnej strona powodowa podniosła, że przychyliła się do wniosków sądów krajowych, i poza innymi okolicznościami podkreśliła również, że pierwotnym naruszeniem umowy było niezapłacenie uzgodnionej zaliczki. W wyniku naruszenia tego zobowiązania miało powstać roszczenie o odstąpienie od umowy i jednocześnie roszczenie o zapłatę kary umownej. Zdaniem strony powodowej pierwotnie zabezpieczonym zobowiązaniem było zatem nieuiszczenie zaliczki.

II. Mające zastosowanie przepisy prawa Unii

- 10 Przy rozpatrywaniu przedłożonego pytania prejudycjalnego znaczenie mają przede wszystkim następujące przepisy rozporządzenia Bruksela I bis: art. 7 pkt 1 lit. a), art. 7 pkt 1 lit. b) i art. 7 pkt 1 lit. c).

III. Mające zastosowanie przepisy prawa krajowego

- 11 Przy rozpatrywaniu przedłożonego pytania prejudycjalnego znaczenie mogą mieć przede wszystkim § 1954 i § 1955 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (ustawy nr 89/2012, kodeks cywilny).

Paragraf 1954

Należyte wykonanie zobowiązania wymaga, aby świadczenie zostało spełnione w określonym miejscu. Jeżeli miejsca spełnienia świadczenia nie można ustalić na podstawie umowy, charakteru zobowiązania ani celu świadczenia, to świadczenie spełnia się w miejscu określonym przez ustawę.

Paragraf 1955

(1) Świadczenie niepieniężne dłużnik spełnia w miejscu swojego zamieszkania lub siedziby. Świadczenie pieniężne dłużnik spełnia w miejscu zamieszkania lub siedziby wierzyciela.

(2) Jeżeli zobowiązanie powstało przy prowadzeniu przedsiębiorstwa, to świadczenie spełnia się w miejscu, w którym znajduje się to przedsiębiorstwo. Znajduje to odpowiednie zastosowanie, jeżeli zobowiązanie powstało przy prowadzeniu oddziału.

IV. Przyczyny przedłożenia pytania prejudycjalnego i stanowisko Nejvyšší soud (sądu najwyższego)

- 12 W niniejszej sprawie niezbędne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy sądom czeskim przysługuje jurysdykcja międzynarodowa. Z tego powodu konieczne jest zastosowanie rozporządzenia Bruksela I bis, ponieważ chodzi o spór z elementem międzynarodowym w sprawach cywilnych i handlowych, a postępowanie sądowe zostało wszczęte po dniu 10 stycznia 2015 r.
- 13 W związku z tym niezbędne jest dokonanie oceny co do tego, czy jako podstawę jurysdykcji sądów czeskich można przyjąć jurysdykcję szczególną zgodnie z art. 7 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I bis, ponieważ powództwo skierowane jest przeciwko stronie pozwanej z siedzibą w innym państwie członkowskim niż państwo, w którym prowadzone jest to postępowanie.
- 14 Artykuł 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis stanowi, że w sprawach dotyczących umowy osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim przed sąd

miejsca wykonania danego zobowiązania. Zgodnie z art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych miejscem wykonania danego zobowiązania jest miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone, natomiast w przypadku świadczenia usług jest to miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone. Z art. 7 pkt 1 lit. c) rozporządzenia Bruksela I bis wynika, że jeżeli lit. b) nie ma zastosowania, to stosuje się lit. a). Zastosowanie lit. a) stanowi zatem kategorię uzupełniającą i można ją zastosować w sprawie wyłącznie w przypadku wykluczenia stosowania lit. b).

- 15 Nejvyšší soud (sąd najwyższy) zna utrwalone orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „TSUE”) w zakresie autonomicznej wykładni pojęcia „spraw dotyczących umowy”, będącego wspólnym pojęciem dla art. 7 pkt 1 lit. a) i b) rozporządzenia Bruksela I bis, zgodnie z którym zasadniczą cechą umowy jest istnienie dobrowolnie przyjętego zobowiązania jednej osoby wobec drugiej (zob. wyrok TSUE z dnia 17 czerwca 1992 r., *Handte v TMCS*, C-26/91, ECLI:EU:C:1992:268, pkt 15). Sąd ten jest świadomy również tego, że zakresem tego pojęcia objęte są wszelkie zobowiązania wywodzące się z umowy, której niewykonanie jest przywoływane przez powoda w uzasadnieniu powództwa (zob. wyrok TSUE z dnia 15 czerwca 2017 r., *Kareda*, C-249/16, ECLI:EU:C:2017:472, pkt 30). Sama umowa przedwstępna, jak to ma miejsce w niniejszej sprawie, jest wiążącym instrumentem prawnym, zawartym dobrowolnie, a warunki w niej zapisane są wynikiem uzgodnień między jej stronami. Zgodnie z twierdzeniami strony powodowej spór dotyczący kary umownej ma swoje źródło właśnie w rzeczonyj umowie przedwstępnej, ponieważ miał powstać w wyniku nieuiszczenia przez stronę zobowiązaną zaliczki wbrew obowiązkom wynikającym z umowy. W związku z tym Nejvyšší soud (sąd najwyższy) uważa, że roszczenie o zapłatę kary umownej będące przedmiotem niniejszej sprawy jest roszczeniem „dotyczącym umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I bis.
- 16 W tych okolicznościach należy ocenić, czy w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie lit. b) czy a) omawianej regulacji. Z uwagi na to, że zasadniczymi cechami umowy sprzedaży towarów są zarówno przeniesienie prawa własności, jak i wymiana towarów na pieniądze, to w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z roszczeniem o zapłatę kary umownej, które byłoby związane z wytworzeniem i dostarczeniem towarów w rozumieniu tiret pierwsze art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis. Jednakże wykluczenie zastosowania lit. b) oraz ewentualne zastosowanie lit. a) wymaga również oceny tego, czy sprawa nie dotyczy roszczenia związanego ze „świadczeniem usług” w rozumieniu tiret drugie powołanej regulacji. Ocena tego zagadnienia ma zasadnicze znaczenie, ponieważ jeżeli sprawa zostałaby zakwalifikowana jako „świadczenie usług”, to do rozstrzygania wszelkich powiązanych roszczeń właściwe byłyby sądy miejsca, w którym usługi zgodnie z umową miały być świadczone. Jeżeli jednak należałoby zastosować uzupełniającą kategorię zgodnie z art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis i spełnione byłyby przesłanki zastosowania tego

przepisu, to jurysdykcja międzynarodowa i właściwość miejscowa byłyby co do zasady oceniane oddzielnie dla każdego zobowiązania (zob. wyrok TSUE z dnia 6 października 1976 r., 12/76, Tessili, ECLI:EU:C:1976:133).

- 17 W niniejszej sprawie strony zawarły umowę przedwstępną, którą nazwały „Smlouva o uzavření budoucí Masterfranchisové smlouvy” (przedwstępna umowa master franczyzy). Nejvyšší soud (sąd najwyższy) ma zatem do rozstrzygnięcia kwestię, jak na potrzeby ustalenia podstaw jurysdykcji międzynarodowej zgodnie z art. 7 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I bis należy zakwalifikować umowę przedwstępną, w której strony zobowiązały się do zawarcia umowy w przyszłości. Rozważać bowiem można dwa różne rozwiązania, przy czym, zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego), TSUE nie udzielił dotychczas wyraźnych wskazówek w tym zakresie. W szczególności należy wziąć po rozważeniu, czy umowa przedwstępna jako taka jest umową o świadczenie usług, przy czym w razie udzielenia odpowiedzi przeczącej można byłoby ustanowić jurysdykcję międzynarodową sądów wyłącznie na podstawie art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis. Natomiast jako drugie, przeciwne rozwiązanie jawi się określenie jurysdykcji międzynarodowej dla roszczeń wynikających z umowy przedwstępnej w zależności od charakteru umowy, która ma być zawarta przez strony w przyszłości. To właśnie zawarcie umowy przyrzeczonej jest bowiem samą istotą umowy przedwstępnej. Oznaczałoby to, że jeżeli zamierzona umowa przyrzeczona byłaby umową sprzedaży rzeczy ruchomych lub umową o świadczenie usług, to należałoby określić międzynarodową jurysdykcję sądów w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis według miejsca, w którym zgodnie z tą zamierzoną umową mają zostać dostarczone towary albo świadczone usługi.
- 18 W świetle dotychczasowego orzecznictwa TSUE Nejvyšší soud (sąd najwyższy) skłania się do wniosku, że poprzez samo zawarcie umowy przedwstępnej nie dochodzi do świadczenia usług w autonomicznym rozumieniu prawa Unii. Zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego) umowa przedwstępna nie spełnia bowiem wymogu odpłatnego podejmowania działań na rzecz drugiej strony wynikającego z art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis (zob. wyroki TSUE z dnia 23 kwietnia 2009 r., Falco Privatstiftung i Rabitsch, C-533/07, ECLI:EU:C:2009:257; z dnia 14 lipca 2016 r., Granarolo, C-196/15, ECLI:EU:C:2016:559; z dnia 19 grudnia 2013 r., Corman-Collins, C-9/12, ECLI:EU:C:2013:860; oraz z dnia 25 marca 2021 r., Obala i lučice, C-307/19, ECLI:EU:C:2021:236).
- 19 Umowa przedwstępna zawiera kilka ogólnych elementów, które zgodnie z ustaleniami stron zostaną następnie włączone do umowy przyrzeczonej, w tym ogólnie określony przedmiot tej kolejnej umowy. Celem tej umowy przedwstępnej jest jednak zawarcie kolejnej umowy po pisemnym wezwaniu, przy czym niezawarcie zamierzonej umowy w niniejszej sprawie pociąga za sobą karę umowną w wysokości zaliczki, która podlegała uiszczeniu. Zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego) nie można zakwalifikować tego jako podejmowania działań na rzecz drugiej strony, ponieważ zawarcie umowy przyrzeczonej stanowi

jedynie czynność prawną, a nie faktyczne działanie realizowane jako usługa na rzecz drugiej strony umowy. Właśnie w tej okoliczności Nejvyšší soud (sąd najwyższy) dostrzega różnicę w porównaniu z np. umową przedstawicielstwa handlowego (zob. wyrok TSUE z dnia 11 marca 2010 r., Wood Floor Solutions Andreas Domberger, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137), która wprawdzie również polega na zawieraniu umów, ale jednocześnie na jej podstawie dochodzi do dalszych czynności faktycznych, np. kontaktowania się z innymi podmiotami czy prezentowania produktów lub usług.

- 20 Na podstawie dostępnego orzecznictwa Nejvyšší soud (sąd najwyższy) zakłada również, że w przypadku samej umowy przedwstępnej nie jest spełniony także wymóg odpłatności. Ani strona zobowiązana, ani strona uprawniona nie mają na podstawie umowy przedwstępnej roszczenia o wynagrodzenie i to nawet w najszerszym znaczeniu tego pojęcia. Strony porozumiały się wprawdzie co do przyszłej wysokości opłaty wstępnej oraz okresowych opłat miesięcznych, jednakże obowiązek ich zapłaty powstanie dopiero, jeżeli strony zawrą zamierzoną umowę przyrzeczoną. Po żadnej ze stron nie powstało zatem roszczenie o wynagrodzenie na podstawie umowy, którą faktycznie zawarły i w której źródło ma spór, a strony zobowiązały się jedynie do tego, że jak już zawrą tę umowę o świadczenie usług, to wynagrodzenie będzie miało konkretną wysokość. Umowa przedwstępna odnosi się wprawdzie w art. III lit. A punkt 3 pt. „Uhrada zálohy” (uiszczenie zaliczki) do „zaliczki i jej zapłaty”, jest to jednak zaliczka na poczet przyszłej opłaty wstępnej, która jednocześnie pokrywa się z wysokością kary umownej. Nejvyšší soud (sąd najwyższy) uważa, że żadna ze stron z tytułu tej płatności nie odnosi bezpośrednio korzyści ekonomicznej, ponieważ jej celem jest przede wszystkim zagwarantowanie przyszłej realizacji obowiązków i nie stanowi ona wynagrodzenia czy określonej korzyści ekonomicznej w rozumieniu odpłatności. Zgodnie z warunkami takiej umowy, z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie, wydaje się zatem, że przedmiotowa zaliczka nie ma wartości gospodarczej, którą można by uznać za wartość w postaci wynagrodzenia w opisanym rozumieniu, i obowiązek uiszczenia zaliczki stanowi przede wszystkim środek zagwarantowania realizacji obowiązków umownych w przyszłości (zob. wyrok TSUE z dnia 14 lipca 2016 r., Granarolo, C-196/15, ECLI:EU:C:2016:559).
- 21 Mając na uwadze powyższe Nejvyšší soud (sąd najwyższy) uważa, że nie można stosować art. 7 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I bis do umowy przedwstępnej. Tym samym konieczne jest stosowanie kategorii uzupełniającej objętej art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis. Zastosowanie tej regulacji ma zaś istotny wpływ na ocenę miejsca spełnienia świadczenia, ponieważ w ramach lit. a) nie stosuje się już zasady świadczenia charakterystycznego i stąd każde zobowiązanie ma w zasadzie własne miejsce świadczenia. Odwołując się do wyroku TSUE z dnia 23 kwietnia 2009 r., Falco Privatstiftung i Rabitsch, C-533/07, ECLI:EU:C:2009:257, pkt 54–55, stwierdzić należy, że jedynie w odniesieniu do umów sprzedaży rzeczy ruchomych i umów o świadczenie usług prawodawca wspólnotowy już w konwencji brukselskiej nie chciał opierać się na konkretnym wąsko określonym zobowiązaniu spornym (na co wskazuje poza

wszystkim również wykładnia językowa przepisu), ale na zobowiązaniu, które jest charakterystyczne dla takiej umowy. Jednocześnie w sprawach dotyczących umów prawodawca ten postanowił zdefiniować w sposób autonomiczny miejsce wykonania jako łącznik dla ustalenia sądu właściwego. Jak przyjęto w odniesieniu do art. 5 pkt 1 konwencji brukselskiej w wyroku TSUE z dnia 6 października 1976 r., *De Bloos v Bouyer*, 14/76, ECLI:EU:C:1976:134, „dane zobowiązanie” odpowiada prawu wynikającemu z umowy, którego realizacji powód domaga się w pozwie i które tworzy podstawę powództwa. Jeżeli powód domaga się np. naprawienia szkody, to decydujące znaczenie ma ten obowiązek umowny, którego naruszenie doprowadziło do powstania szkody. Jednocześnie w przypadku, gdy pozwany zarzuca naruszenie obowiązków przez powoda, ale żądanie pozwu dotyczy zapłaty, to „danym zobowiązaniem” będzie obowiązek zapłaty, a nie zobowiązanie, którego wykonanie kwestionuje pozwany. Miejsce wykonania danego zobowiązania nie jest więc już autonomiczną koncepcją tego zobowiązania (zob. wyroki TSUE z dnia 6 października 1976 r., 12/76, *Tessili*, ECLI:EU:C:1976:133; z dnia 28 września 1999 r., *GIE Groupe Concorde i in.*, C-440/97, ECLI:EU:C:1999:456; i inne).

- 22 Zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego) można dopuścić odmienną interpretację i w ten sposób dojść do wniosku, że umowa przedwstępna jest umową o świadczenie usług wyłącznie w przypadku, gdy taki wniosek wynika z charakteru umowy, której zawarcie zostało przewidziane. Sama umowa master franczyzy spełniałaby przy tym wymienione wymogi świadczenia usług, a to zarówno w aspekcie podejmowania działań, jak i w aspekcie odpłatności, przy czym miejsce świadczenia usług zależałoby właśnie od umowy przyrzeczonej. Niemniej taka możliwość nie wynika z dotychczasowego orzecznictwa TSUE.
- 23 TSUE nie zajmował się dotychczas wprost kwestią tego, czy *pactum de contrahendo* jest umową o świadczenie usług, jeżeli zakłada zawarcie umowy o świadczenie usług, ani też czy niezbędne jest zakwalifikowanie jej jako takiej umowy ze względu na zamierzony rezultat całego stosunku prawnego. Umowa przedwstępna jest przy tym sama w sobie instrumentem wiążącym, a jej zawarcie, rozwiązanie i zobowiązania z niej wynikające są w znacznym stopniu niezależne od zamierzonej umowy przyrzeczonej. Taka umowa zawarta między stronami określa wprawdzie na ogół niektóre elementy umowy przyrzeczonej, jednakże zawiera własne zobowiązanie pierwotne lub niezależny mechanizm sankcji oraz autonomiczne przesłanki rozwiązania umowy. Autonomiczne przesłanki rozwiązania umowy przedwstępnej (wskutek jej wykonania, za porozumieniem stron, wskutek odstąpienia w razie naruszenia obowiązków wynikających z umowy) powodują, że zawarcie umowy przyrzeczonej nie jest nawet konieczną konsekwencją zawarcia umowy przedwstępnej. Taka wykładnia art. 7 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I bis, która pozwalałaby na uwzględnienie również charakteru samej zamierzonej umowy przyrzeczonej przy kwalifikowaniu umowy przedwstępnej jako umowy o świadczenie usług, nie jest więc oczywista.
- 24 Zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego) wobec braku relewantnego orzecznictwa TSUE odnośnie do tego zagadnienia istnieje uzasadniona

wątpliwość co do prawidłowości wykładni prawa Unii. Skoro przed zastosowaniem w niniejszej sprawie art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I bis konieczne jest wykluczenie zastosowania art. 7 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia, Nejvyšší soud (sąd najwyższy) uznaje za niezbędne zawieszenie postępowania i zwrócenie się do TSUE z wnioskiem o udzielenie odpowiedzi na przedłożone pytanie prejudycjalne.

- 25 Z powyższego jasno wynika również, że zastosowanie różnych przepisów ma zasadniczy wpływ na niniejszą sprawę, ponieważ może prowadzić do odmiennego wniosku co do właściwości czeskich sądów. Jednocześnie przyjęcie, że sądowi przysługuje jurysdykcja szczególna, jest pewnym wyjątkiem od zasady ogólnej, co częściowo uzasadnia ewentualną bardziej restrykcyjną interpretację przez TSUE w celu zagwarantowania przewidywalności, pewności prawa oraz zachowania ścisłego związku między sądem a sporem. Jednolite stosowanie prawa Unii nabiera na znaczeniu wobec szerokiego stosowania umowy przedwstępnej, *pactum de contrahendo*, w handlu międzynarodowym i bez dokonania wykładni przez TSUE nie da się w pełni zagwarantować jednolitej wykładni danego przepisu we wszystkich państwach członkowskich.
- 26 Biorąc pod uwagę okoliczności przedstawione wyżej, w niniejszej sprawie nie doszło do spełnienia tzw. kryteriów CILFIT (zob. wyrok TSUE z dnia 6 października 1982 r., CILFIT, 283/81, ECLI: ECLI:EU:C:1982:335). Sąd wobec specyficznego charakteru umowy przedwstępnej jako wiążącej instytucji prawnej poprzedzającej umowę i jej odmienności od umów, co do których rozstrzygał TSUE, jak również doniosłości tego instrumentu w handlu międzynarodowym między państwami członkowskimi, Nejvyšší soud (sąd najwyższy), jako sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu w rozumieniu art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, uważa przedłożenie TSUE takiego pytania za konieczne.

[...]